Kapital qoyuluşunun əsas yükünü dövlət çəkir

Bugünkü qlobal iqtisadi geriləmə fonunda başqa yol yoxdur

Qlobal miqyasda baş verən siyasi gərginlik və qarşıdurmanın iqtisadi tənəzzülə səbəb olmasını hiss etməyən ölkə yoxdur. Hazırda dünya iqtisadiyyatında artım dinamikası aşağıdır. Hətta həmişə iqtisadi artımda yüksək nəticələrə nail olan Çində də azalma müşahidə olunur.

İqtisadi fəallığın azalması bir sıra Avropa ölkələrindən də yan keçmir. İqtisadi inkişaf tempi dinamik və əhalinin sosial vəziyyəti yüksək olan həmin ölkələrdə bu gün bir sıra problemlər yaşanır. Dünyanın nəhəng iqtisadiyyatına malik və valyutası beynəlxalq dəyər ölçüsü olan ABŞ-də də vəziyyət ürəkaçan deyil. Bir sözlə, dünya üçün problemlər yaradanların özləri problem içindədirlər.

Qərb tərəfindən Rusiyaya və dolayısı ilə bir çox ölkələrə tətbiq olunan sanksiyalar və o üzdən ticarət əlaqələrinin zəifləməsi son anda qlobal kapital dövriyyəsinə də mənfi təsir göstərib. Yəni dönərli valyutaya sahib olan Qərb sərmayədarları nəhəng bazarlarda kapital qoyuluşundan məhrum olublar. Belə geri dönüş bir çox iri kapital sahibi olan banklarda ciddi sıxıntılar yaşadıb.

Məlumdur ki, dünya iqtisadiyyatının dinamikasını təmin edən üç əsas prinsip var: istehsal, ticarət və investisiya. Bu qaydaların hamısı bir-birinin inkişafını təmin edir. İndi bunların başlıca elementlərindən biri olan investisiya qoyuluşu böyük ölçüdə azalıb.

Prezident İlham Əliyev ölkədə iqtisadiyyatın davamlı kapitallaşmasına xüsusi əhəmiyyət verir. Bu səbəbdən ölkədə əlverişli investisiya mühiti yaradılır, dövlət əksər qlobal layihələrin reallaşmasında investor kimi çıxış edir, paralel olaraq özəl sektoru da sərmayəçi kimi belə layihələrə qoşulmaları üçün stimullaşdırır və s.

Ötən il və cari ilin yanvar ayı üzrə kapital qoyuluşu ilə bağlı statistik rəqəmlər dövlətin iqtisadi və sosial sahələrə kapital qoyuluşunda göstərdiyi aktivliyini bir daha sübut edir. Keçən il ölkənin iqtisadi və sosial sahələrinin inkişafı üçün bütün mənbələrdən əsas kapitala yönəldilmiş 20 milyard 296,6 milyon manatın 56,1 faizi dövlətə məxsus olmuşdur. Düzdür, dünyada liberal iqtisadiyyatda kapital qoyuluşunda özəl sektor öndə olur. Amma dövlətimiz bu çətin anda iqtisadi dinamikanın aşağı düşməməsi, sosial problemlərin yaranmaması və sahibkarlığın inkişafına zərər dəyməməsi üçün belə doğru olan addımlar atmağa məcburdur.

Bu tendensiya cari ildə də davam edir. Belə ki, ilin ilk ayında ölkənin iqtisadi və sosial sahələrinin inkişafı üçün bütün maliyyə mənbələrindən əsas kapitala qoyulan 1 milyard 553 milyon manatın 66,5 faizi dövlət tərəfindən yatırılmışdır. Onu da qeyd edək ki, hesabat dövründə Azərbaycan iqtisadiyyatına qoyulan kapitalın 82,7 faizini daxili sərmayə təşkil etmişdir. Bu vəsaitin 47,1 faizi nəqliyyat və anbar təsərrüfatına, 35,8 faizi sənayeyə və 13,2 faizi tikinti sektoruna sərf olunmuşdur.

Cari ilin yanvar ayında neft-qaz sektoruna 523,1 milyon manatlıq vəsait yönləndirilmişdir. Qeyri-neft-qaz sektorunun inkişafına sərf edilmiş 1 milyard 29,9 milyon manatlıq vəsaitin 32,4 milyon manatından isə qeyri-neft-qaz sənayesinin inkişafında istifadə edilmişdir.

Dünyada baş verən gərgin siyasi proseslərə baxmayaraq, Azərbaycanda olan münbit investisiya mühiti yabançı sərmayənin ölkəmizə axınının qarşısının kəsilməsinə imkan verməyib. Belə ki, təkcə ötən ay xarici ölkələr və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən əsas kapitala 248,7 milyon manat vəsait yönəldilmişdir. Bu maliyyənin 92,5 faizi Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığın, ABŞ-nin, Türkiyənin, İsveçrənin, Yaponiyanın, Rusiyanın, Norveçin, İranın və Fransanın sərmayədarlarına məxsus olmuşdur.

Ölkə iqtisadiyyatına kapital qoyuluşu iqtisadi inkişaf dinamikamızı təmin edən əsas faktorlardan biri olaraq qalır. Dövlət Statistika Komitəsinin verdiyi məlumata görə, cari ilin yanvar ayında ölkə üzrə 9 milyard 131 milyon manatlıq və ya əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 5 faiz çox ümumi daxili məhsul istehsal olunmuşdur. Bu dövrdə iqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 2,6 faiz azalmış, qeyri-neft-qaz sektorunda 12,3 faiz artmışdır.

Rüstəm KAMAL,
"Azərbaycan"

Azərbaycan.- 2024.- 24 fevral, № 42.- S.7.